

Volt itt ez a vita, Zelei Miklós robbantotta ki, de nem vita volt. Valami más volt, fenyegető és figyelmeztető volt, egyben hihetetlen is. Mi is történt – kitérő azok kedvéért, akik nem tudnak semmit – valójában? Egyik vezető napilapunkban a rovatíró költő-prózista Zelei néhány, számára feltűnő jelenségre irányítja rá a figyelmet. Nevesítve. Nem azt írja, hogy van egy ember, hanem megnevezi azt az embert, akiről mondani akar; sőt, fog valami rosszat. Mármost az illető számára kínosat, kegyetlent. Nem azt írja, hogy valahol, hanem megmondja, ki, sőt, azt is, az a ki hol, mikor; mit. Szokatlan ez, a szókimondásnak ehhez a formájához nem szokott irodalmi közéletünkben pedig egyenesen példátlan. Hogy valaki nem a pletykákra, szaloni és/vagy kocsmai beszélgetésekre bízva az üzenetét, fölismeréseit eleplezésnek szánt adatait, hanem a nyilvánosságra. Nos, kapott is Zelei a fejére, vagy ahogy szokták mondani, a pofájára. Volt ott minden, ami csak lehetett, szép semmi esetre sem. Rendre utasította az Írószövetség elnöke, az érintett folyóiratok kioktatták, múltját emlegették, sandasággal vádolták, kikérték maguknak, hogy velük foglalkozni mer. Írók írtak alá tiltakozó nyilatkozatot, amint hírlík, bojkottálni kívánják más írók a eleplezésnek szánt cikket megjelentető napilapot, szóval folyik a botrányos szöveg írójának és megjelentetőjének az ellehetetlenítése. Mint tudható, az egyik érintett orgánium pert is indít Z. M. ellen. Ez mint lehet. Nem olvastam azonban egyetlen cáfoló írást sem a válaszadók részéről. Hogy ezért, meg ezért, de a jelenséget fölvezető cikkíró valótlanosságokat ír; itt és itt csúsztat, itt és itt valótlan, netán téves, amit a szövegében fölmutat. Am akkor hogy is van ez? Kicsit sajnós nagyon úgy, mint régen. Nem az a fontos, hogy mit írnak, hanem az, hogy ki írja, és aki ellen íródik, az ellen lehet-e írni. Mondják, az egyik érintett túl magas rangú közszemély beszédirója. Mondják, mert mondanak sokfélét. Na és? Attól még nem tartozik az érinthetetlenek közé. Mert – és ez lenne a fontos – érintetlenek nincsenek. Vagy mégis vannak? De hát akkor mi változott? Nem azt akarom ezzel állítani, hogy Zeleinek igaza van. Megvallom, ez izgat legkevésbé – a dolog jelenségértéke, ami aggodásra kényszerít. Azon töprengek ugyanis, hogy mindaddig, amíg az állításokat meg nem cáfolják, azok igazak. Minden egyéb ráközelítés/támadás hatalmi szó, elkenés, ködösítés, a dolgok asztal alá söprése, sőt, cinizmus. Summa summarum, még mindig nem értünk el a vitatkozás azon szintjére, amikor erőfitogtatás, indulat és fölényeskedés helyett érvekkel szállunk szembe a másik állításaival – még akkor is, ha azokon megbántódunk, ha azokat légből kapottaknak tekintjük, ha azokból érdemtelen bántást vélünk is kiolvasni.

Különös fintora a sorsnak, hogy a kialakuló vitába belekeveredett egy Tomkiss Tamás nevű, fiatal költő is. Ő a fiatalabb (?) írónemzedék szervezetének működésében talált kivételnek. A szervezet elnökének a válasza még a főntebbi reakciónál is megdöbbentőbb volt. Ez – a számomra például egyetlen írásával sem ismerős – ifjú férfiú sajátos módon indokolja, miért nem akar, megbántott szervezete nevében, Tomkiss kifogásaira választ adni: „Tomkiss támadását a visszautasított és ezért sértett, agresszív dilettantizmus termékének tartom.” Sajnos, ez az érvelés túlságosan ismerős számomra, mégpedig az irodalomban eddig eltöltött negyedszázad tapasztalataiból. Mondta ezt az ES hajdani főszerkesztője a fiatalokra, mondta ezt Kardos György kiadói igazgató az akkori JAK-írókra, -költőkre, mondták sokan azokra, akik nem voltak benne a belső(bb) körökben. Mondta a hatalom arra, aki bírálni merte, aki kétségbe merte vonni kizárólagos jogát döntésekhez, rangsorok felállításához, lehetőségek odaiteléséhez. A kérdés mármost az, mi változott azóta? Tomkiss verseit szerkesztői munkálkodásom okán módomban van ismerni, és figyelemre méltó tehetségnek tartom. Nem tudom, mennyit ismer munkáimból az őt ledilettánszó szervezeti elnök. Attól tartok, mindegy is lenne, mennyit. Sorsáról és jövőjéről máris döntöttek, akik a sors(ok) alakításában és a jövő(k) formálásában kompetensnek érzik magukat. Remélem azonban, a sors és a jövő legfeljebb átmenetileg vesz tudomást ezekről az önjelölt döntőkről és döntésekről. Addig azonban még meglehetősen sok vélemény marad kimondatlan, kritika leíratlan, észrevétel észrevétlen. Meddig is?